

ДРЖАВНА АГЕНЦИЈА ЗА ИСТРАГЕ И ЗАШТИТУ
ФИНАНСИЈСКО-ОБАВЈЕШТАЈНО ОДЈЕЉЕЊЕ

ПРАЊЕ НОВЦА И ФИНАНСИРАЊЕ ТЕРОРИСТИЧКИХ АКТИВНОСТИ
Статистички подаци и откривене типологије у 2020. години

Јуни 2021.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПРАВНИ ОКВИР.....	4
3. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА.....	5
4. СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ.....	6
4.1. Статистички показатељи о прикупљеним подацима.....	6
4.2. Статистички показатељи о подацима прикупљеним од надлежних институција.....	9
4.3. Статистички показатељи о кориштењу прикупљених података.....	10
5. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	14
6. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ.....	16
6.1. ИПА 2013 – ЕУ Твининг пројекат „Подршка борби против прања новца“.....	16
6.2. Пројекат техничке надоградње АМЈС-а.....	17
6.3. Процјена ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у БиХ.....	17
6.4. Радна група за израду приједлога Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности именована од стране Савјета министара БиХ.....	18
6.5. Делегација Босне и Херцеговине при Комитету експерата Савјета Европе за евалуације борбе против прања новца и финансирања тероризма (БиХ Манивал делегација).....	18
6.6. Конференција страна уговорница Варшавске конвенције.....	19
6.7. UNODC/CEPOL пројекат подршке финансијским истрагама.....	19
6.8. Учешће у евалуацији Републике Словачке.....	19
6.9. Рестриктивне мјере.....	20
6.10. Повратне информације обвезницима по пријавама сумњивих трансакција за 2019. год.....	20
6.11. Одговор на ризике од ПН/ФТА повезане са Ковид-19.....	21
6.12. Активности предузете с циљем стратешке анализе уочених појава које се могу окарактерисати као високоризичне са аспекта прања новца и финансирања терористичких активности.....	21
7. ТИПОЛОГИЈЕ ПРАЊА НОВЦА	22
8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ ФОО-А ЗА НАРЕДНИ ПЕРИОД.....	24
9. КОРИСНИ ЛИНКОВИ.....	26

1. УВОД

Финансијско-обавјештајно одјељење (у даљем тексту: ФОО) Државне агенције за истраге и заштиту (у даљем тексту: Агенција) представља централну финансијско-обавјештајну јединицу Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ) која функционише у складу са међународним стандардима у области борбе против прања новца и финансирања терористичких активности.

У складу са Законом о Државној агенцији за истраге и заштиту и Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, ФОО обавља послове који се односе на спречавање, откривање и истраживање операција прања новца и финансирања терористичких активности, послове који се односе на промовисање сарадње између надлежних органа БиХ, Федерације БиХ (у даљем тексту: ФБиХ), Републике Српске (у даљем тексту: РС) и Брчко Дистрикта БиХ (у даљем тексту: БД БиХ) у области спречавања прања новца и финансирања терористичких активности, као и на промовисање сарадње и размјене информација са надлежним органима других држава и међународних организација задужених за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности.

Први Закон о спречавању прања новца ступио је на снагу 28.12.2004. године, а 29.6.2005. године ФОО је примљено у Егмонт групу финансијско-обавјештајних јединица¹ (у даљем тексту: ФОЈ). Од наведеног периода два пута је донијет нови Закон о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности и тренутно је на снази Закон о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности донијет 2014. године („Службени гласник БиХ“, број 47/14) и Закон о измјенама и допунама Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, донијет 2016. године („Службени гласник БиХ“, број 46/16).

Законодавни и институционални оквир у БиХ је такав да систем спречавања, откривања и истраживања кривичних дјела прања новца и финансирања терористичких активности у БиХ није у надлежности само једне институције већ је ријеч о области која је у надлежности институција на свим нивоима власти, уз законско дефинисање улоге свих учесника система те њихове обавезне међусобне интеракције и сарадње.

Примарни задатак ФОО-а је да прима, прикупља, евидентира и анализира информације, податке и документацију, те истражује и просљеђује резултате анализа и/или истрага надлежним тужилаштвима и другим надлежним органима како у БиХ тако и у иностранству, који истражују кривична дјела прања новца и/или финансирања терористичких активности.

¹ Јединствено тијело 165 финансијско-обавјештајних јединица које пружа платформу за безбједну размјену стручности и финансијско-обавјештајних података за борбу против прања новца и финансирања тероризма.

Уколико ФОО сумња на прање новца или финансирање терористичких активности у вези са неком трансакцијом или лицем, овлаштен је за привремено обустављање те трансакције или трансакција у трајању до пет радних дана као и за континуирано прањење финансијског пословања клијента у трајању до шест мјесеци.

ФОО непосредно поступа по наредбама и захтјевима тужилаштва, како у дјелокругу надлежности прописаних законом, тако и по законима о кривичном поступку.

ФОО је надлежно и да другим органима у БиХ и иностранству самоиницијативно достави одговарајуће податке, информације и документацију који се прикупе у складу с Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, а за које процијени да би могли бити значајни тим органима при доношењу одлука из њихове надлежности у вези са истраживањем кривичних дјела прања новца, предикатних кривична дјела и финансирања терористичких активности.

ФОО обавља послове који се односе на представљање БиХ у међународним тијелима за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности, као што је учешће у Делегацији Босне и Херцеговине при Комитету експерата Савјета Европе за евалуацију борбе против прања новца и финансирања терористичких активности (у даљем тексту: Манивал), као и Делегацији Босне и Херцеговине при Конференцији страна уговорница Конвенције Савјета Европе о прању, тражењу, заплени и одузимању прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма – Варшавска конвенција.

Поред наведеног, ФОО активно учествује у активностима унапређења борбе против прања новца и финансирања терористичких активности, кроз учешће у пројектима, обукама обвезника Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности и обукама службеника надлежних органа у БиХ.

Подаци, информације и документација прикупљени по Закону о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности обавјештајног су карактера и користе се у сврху спречавања и откривања прања новца, предикатних кривичних дјела и финансирања терористичких активности.

2. ПРАВНИ ОКВИР

Послови и задаци из надлежности ФОО-а прописани су сљедећим законским и подзаконским прописима:

- Закон о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности („Службени гласник БиХ“, број 47/14);
- Закон о измјенама и допунама Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности („Службени гласник БиХ“, број 46/16);

- Закон о Државној агенцији за истраге и заштиту („Службени гласник БиХ“, бр. 27/04, 63/04, 35/05, 49/09 и 40/12);
- Правилник о провођењу Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности („Службени гласник БиХ“, број 41/15);
- Упутство о начину попуне образаца и електронског уноса података за пријаву новчаних трансакција од стране обвезника („Службени гласник БиХ“, број 41/15);
- Правилник о унутрашњој организацији Државне агенције за истраге и заштиту, број 16-09-02-721-13/13 од 06.10.2014. године.

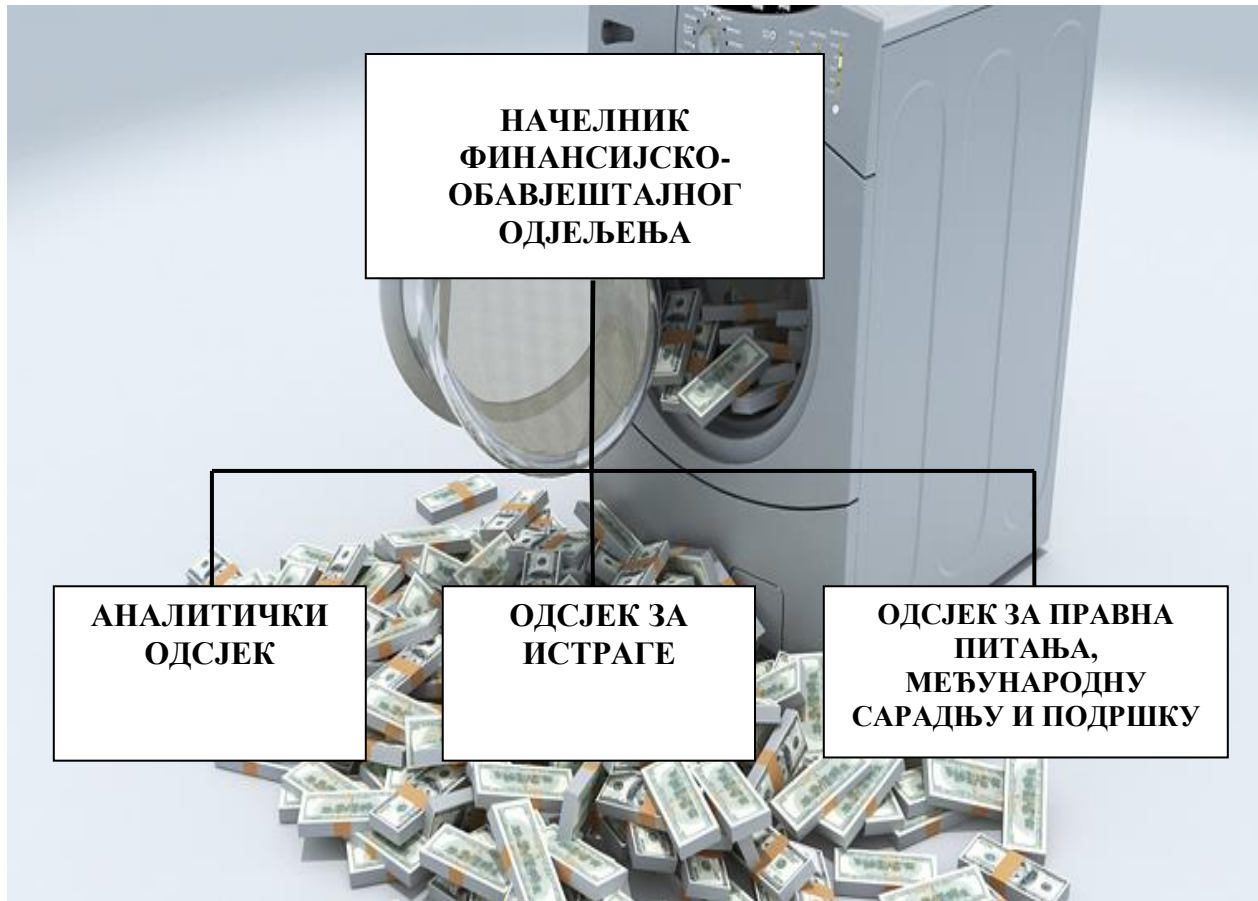
3. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

ФОО је основна организациона јединица Агенције сачињена од три одсјека:

1. Аналитички одсјек;
2. Одсјек за истраге;
3. Одсјек за правна питања, међународну сарадњу и подршку.

Послове и задатке из дјелокруга рада ФОО-а, према Правилнику о унутрашњој организацији Државне агенције за истраге и заштиту, обављају полицијски службеници, државни службеници и запосленици.

Организациона шема ФОО-а

4. СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Примарни задатак ФОО-а, у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, који се огледа у примању, прикупљању, евидентирању и анализирању информација, података и документације те истраживању и просљеђивању резултата анализа и/или истрага надлежним тужилаштвима и другим надлежним органима који истражују кривична дјела прања новца и/или финансирања терористичких активности у БиХ и у иностранству, реализује се кроз обавезно достављање података о различитим видовима трансакција од стране низа институција.

4.1. Статистички показатељи о прикупљеним подацима

Комерцијалне институције које послују у финансијском и нефинансијском сектору су, на основу Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, обавезане проводити мјере за откривање и спречавање прања новца и финансирања терористичких активности. У оквиру тих мјера прописана им је обавеза да ФОО-у достављају извјештаје о:

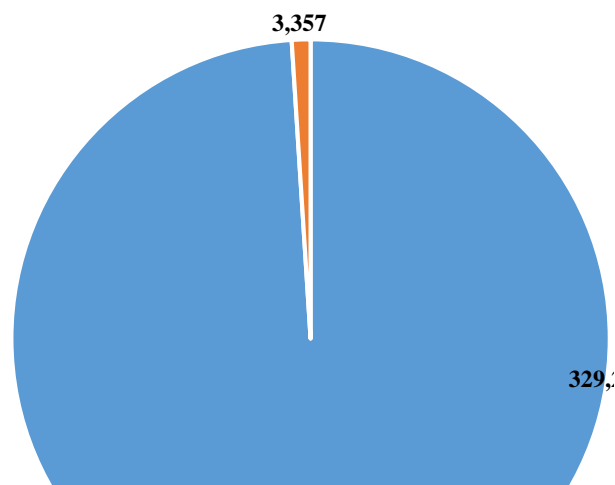
- сумњивим трансакцијама или лицима;²
- готовинским трансакцијама чија вриједност износи или прелази износ од 30.000,00 КМ;
- повезаним готовинским трансакцијама чија укупна вриједност износи или прелази износ од 30.000,00 КМ.

Највећи број наведених извјештаја обвезници достављају електронски, односно путем апликативног софтвера за пријаву трансакција (у даљем тексту: АМЛС).

Током 2020. године запримљено је:

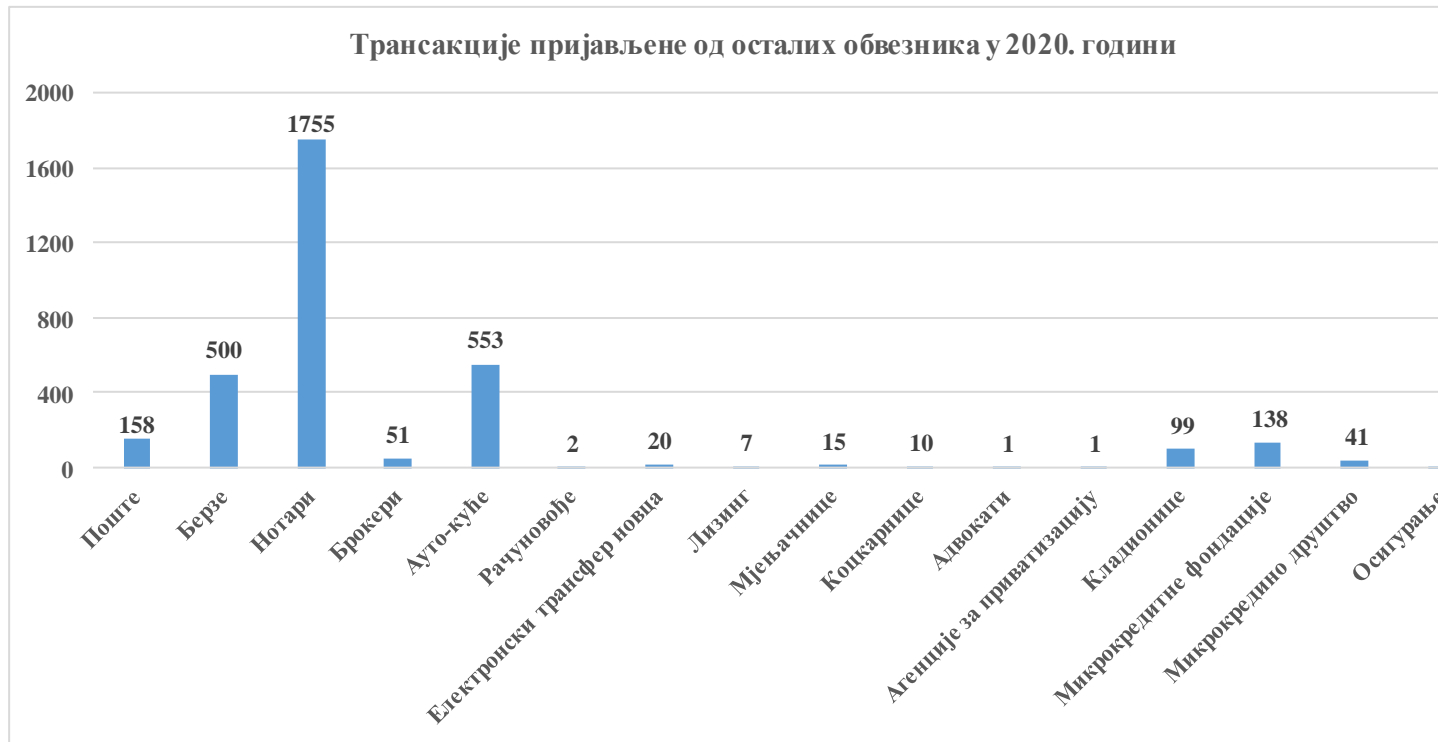
- 812 обавјештења о сумњивим трансакцијама чија укупна вриједност износи 68.392.924,59 КМ, од чега су банке доставиле 476 обавјештења чија укупна вриједност износи 63.668.029,69 КМ а остали обвезници 336 обавјештења чија укупна вриједност износи 4.724.894,90 КМ;
- 332.636 обавјештења о готовинским и повезаним готовинским трансакцијама чија укупна вриједност износи 19.216.949.436,24 КМ, од чега су банке доставиле 329.279 обавјештења чија укупна вриједност износи 18.377.563.689,18 КМ а остали обвезници 3.357 обавјештења чија укупна вриједност износи 839.385.747,06 КМ.

Приказ трансакција пријављених од стране обвезника

² Сумњива трансакција је свака трансакција за коју обвезник или надлежни орган процијени да у вези са трансакцијом или лицем које обавља трансакцију постоје оправдани разлози за сумњу или сумња на почињење кривичног дјела прања новца или финансирања терористичких активности, односно да трансакција укључује средства која су произишла из незаконитих активности.

Као што показује графикон, у 2019. години, као и у ранијем периоду, банке³ су имале најзначајније учешће у пријављивању трансакција због доминантне улоге банака у сектору финансијских услуга у БиХ. Од осталих обвезника најзначајније учешће у пријављивању трансакција су имали нотари и ауто-куће, што можемо видјети у наредном графичком приказу.

³ У Босни и Херцеговини су у 2020. години пословале укупно 24 банке.

Претходни графикон показује падајући број и падајућу укупну вриједност пријављених трансакција свих категорија у односу на 2019. годину, тако да је укупан број свих пријављених трансакција са 391.888 пријављених у 2019. години смањен на 332.636 трансакција у 2020. години, а укупна вриједност свих пријављених трансакција са 19.882.869.921,29 КМ из 2019. године смањена је на 19.216.949.436,24 КМ у 2020. години.

Претходни графикон показује раст укупног броја пријављених сумњивих трансакција са 737 пријављених у 2019. години на 812 трансакција у 2020. години а падајућу укупну вриједност пријављених сумњивих трансакција са 98.262.436,16 КМ у 2019. години на 68.392.924,59 КМ у 2020. години.

4.2. Статистички показатељи о подацима прикупљеним од надлежних институција

Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности успостављена је обавеза провођења мјера за откривање и спречавање прања новца и финансирања терористичких активности у БиХ и за одређене институције што се огледа у достављању података из њиховог дјелокруга рада ФОО-у.

Улога Управе за индиректно опорезивање БиХ (у даљем тексту: УИО БиХ) огледа се у откривању и евидентирању преносу готовог новца, чекова, вриједносних папира на доносиоца, племенитих метала и драгог камења у вриједности од 20.000 КМ или више преко државне границе, у складу са којом је УИО БиХ током 2020. године ФОО-у

доставила податке о укупно 371 евидентираном случају преноса новца преко државне границе чија укупна вриједност износи 1.890.711.304,27 КМ, који су се највећим дијелом односили на изношење готовог новца из БиХ од стране комерцијалних банака.

За исти период су ентитетска тијела надлежна за регистрарање промета вриједносним папирима/хартијама од вриједности (Регистар вриједносних папира Федерације БиХ и Централни регистар хартија од вриједности Републике Српске) доставила податке о укупно 209 реализованих трансакција промета дионицама /акцијама чија укупна вриједност износи 86.858.788,30 КМ.

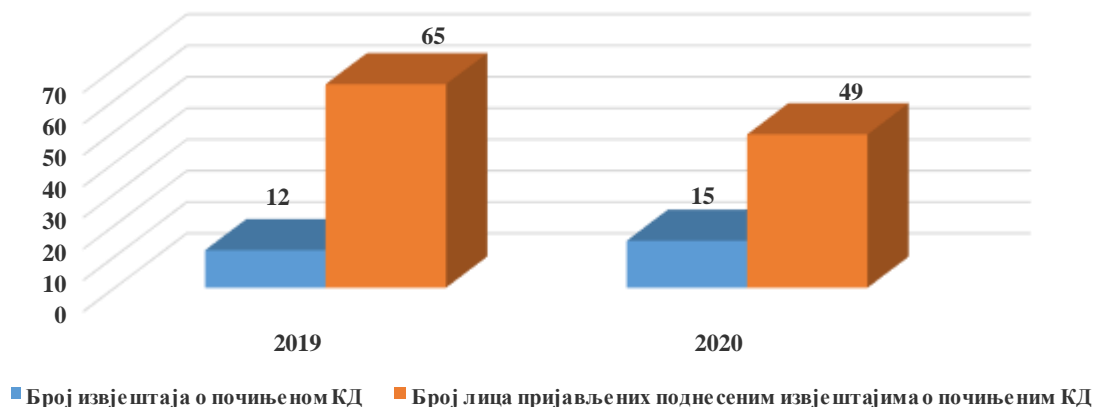
4.3. Статистички показатељи о кориштењу прикупљених података

Подаци прикупљени од обвезника користе се за спречавање, откривање и истраживање кривичних дјела прања новца и финансирања терористичких активности кроз предузимање мјера и радњи по Закону о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности и по законима о кривичним поступцима у БиХ.

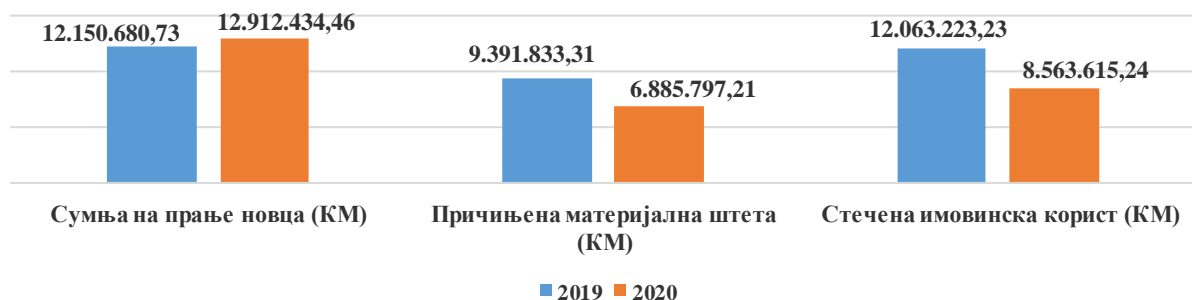
У контексту наведеног, ФОО је 2020. године тужилаштвима доставио 15 извјештаја (десет извјештаја и пет допуна извјештаја) којим је за 49 лица (39 физичких лица и десет правних лица) документирано постојање основа сумње да су починили кривично дјело прања новца и више предикатних кривичних дјела, док је у 2019. години надлежним тужилаштвима достављено укупно 12 извјештаја за 65 лица (55 физичких, пет правних и 5 НН лица).

Наведеним извјештајима о постојању основа сумње о почињеним кривичним дјелима и извршиоцима 2020. године пријављено је постојање основа сумње на почињење кривичног дјела прања новца у износу од око 12.912.434,46 КМ, причињена материјална штета од пријављених предикатних кривичних дјела у износу од око 6.885.797,21 КМ те стечена имовинска корист у укупном износу око 8.563.615,24 КМ, док је током 2019. године пријављено постојање основа сумње на почињење кривичног дјела прања новца у износу од 12.150.680,73 КМ, причињена материјална штета од пријављених предикатних кривичних дјела укупно је износила 9.391.833,31 КМ те стечена имовинска корист у укупном износу 12.063.223,23 КМ.

Упоредни преглед поднесених извјештаја и допуна извјештаја о почињеном КД за 2019. и 2020. годину

Упоредни преглед података из извјештаја за 2019. и 2020. годину

Током 2020. године ФОО је предузимало и друге мјере и радње из своје надлежности, у оквиру којих је:

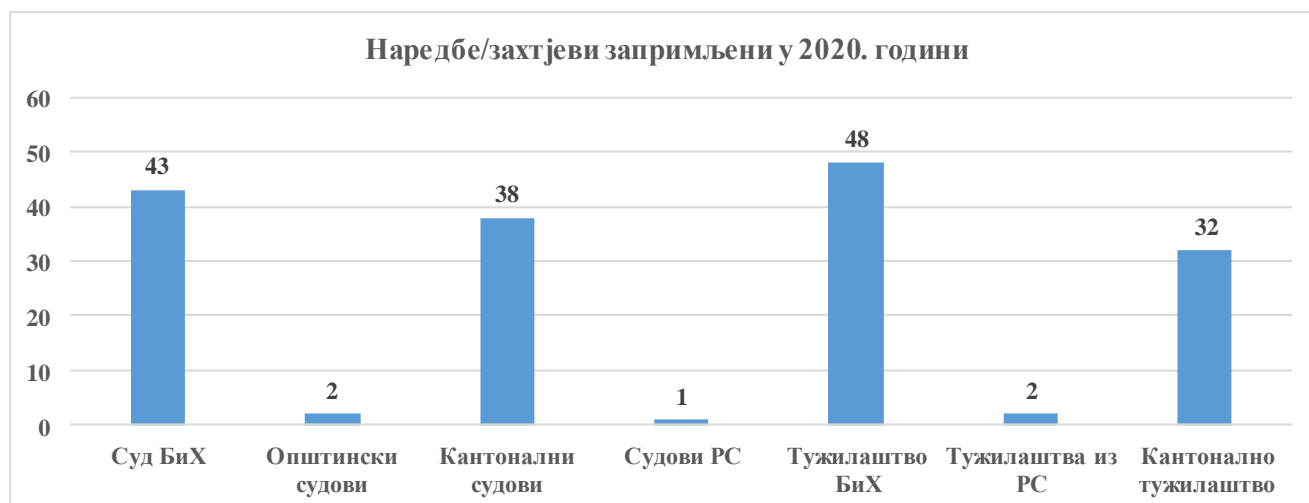
- због сумње на прање новца издато 13 налога банкама за привремену обуставу трансакција са укупним износом блокираних средстава од 19.577.245,45 КМ, на рачунима седам правних лица и 23 физичка лица;
- због сумње на прање новца издато пет налога банкама за континуирано праћење финансијског пословања два правна лица и два физичка лица;
- са другим полицијским и пореским органима свих нивоа у Босни и Херцеговини остварена сарадња у виду достављања 532 информације/одговора, са подацима прикупљеним у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности.

Према повратним информацијама примљеним у извјештајном периоду, полицијски и порески органи су на основу информација ФОО-а предузели следеће мјере и радње из своје надлежности:

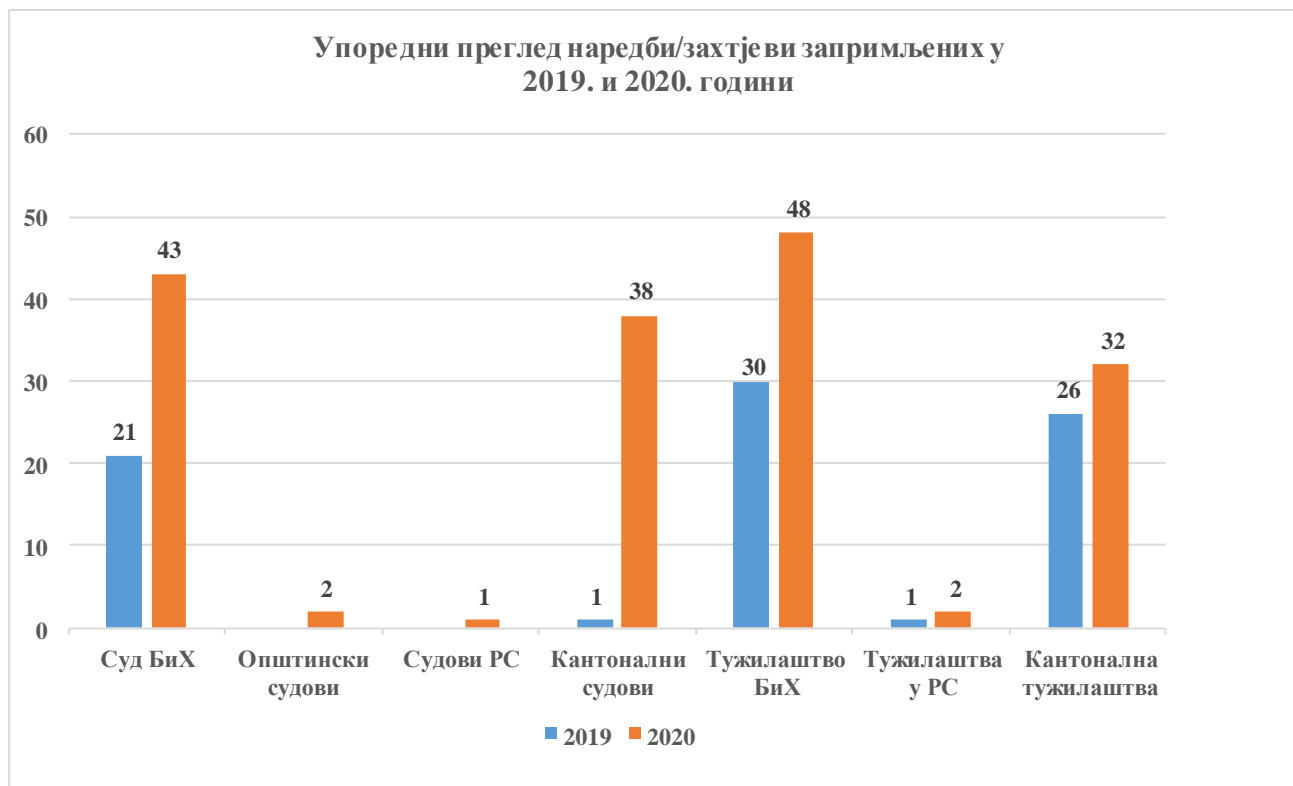
- у 100 предмета службеници надлежних пореских управа утврдили су додатне пореске обавезе у укупном износу од 4.617.759,81 КМ;
- надлежним тужилаштвима поднијели укупно 17 извјештаја о почињеним кривичним дјелима и извршиоцима;
- због утврђених неправилности издали укупно 21 прекршајни налог;
- о утврђеним неправилностима у два предмета упознали надлежна тужилаштва.

Током 2020. године ФОО је реализовао и истражне активности у виду поступања по укупно 180 наредби/захтјева надлежних тужилаштва и судова у БиХ, од чега је поступање по 14 наредби/захтјева започето током 2019. године и настављено у 2020. години, док је 166 наредби/захтјева за примљено у 2020. години.

Преглед примљених наредби/захтјева за поступање у 2020. години од тужилаштва и судова приказан је у наредном графичком приказу.

Напомена: Наредбе и захтјеви судова и тужилаштва из Републике Српске реализовани су посредством Министарства унутрашњих послова Републике Српске.

Поступајући по наредбама судова и захтјевима тужилаштва у БиХ, ФОО је током 2020. године реализовао сљедеће активности:

- 88 претреса лица, стана, просторија и покретних ствари;
- привремено одузето 7326 предмета;
- проведене четири оперативне акције у којима је десет лица лишено слободе;
- 36 лица је испитано у својству осумњичених, док су 174 лица саслушана у својству свједока.

Током реализације наведених наредби и захтјева сачињено је укупно 129 извјештаја о предузетим мјерама и радњама и проведеним финансијским истрагама, који су достављени надлежним тужилаштвима и судовима у БиХ, што је приказано у наредном графикону.

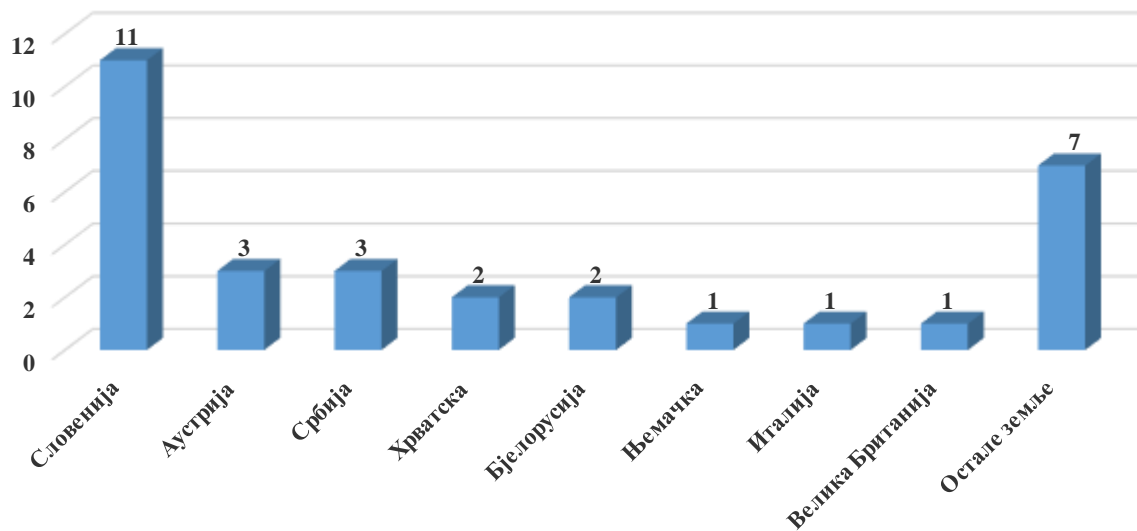
5. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Као централна финансијско-обавјештајна јединица у БиХ, ФОО континуирано остварује међународну сарадњу са страним ФОЈ и међународним организацијама које дјелују у области борбе против прања новца и финансирања терористичких активности. Међународна сарадња реализује се у вези са конкретним истражним активностима као и у вези са испуњавањем међународних обавеза БиХ у области борбе против прања новца и финансирања терористичких активности.

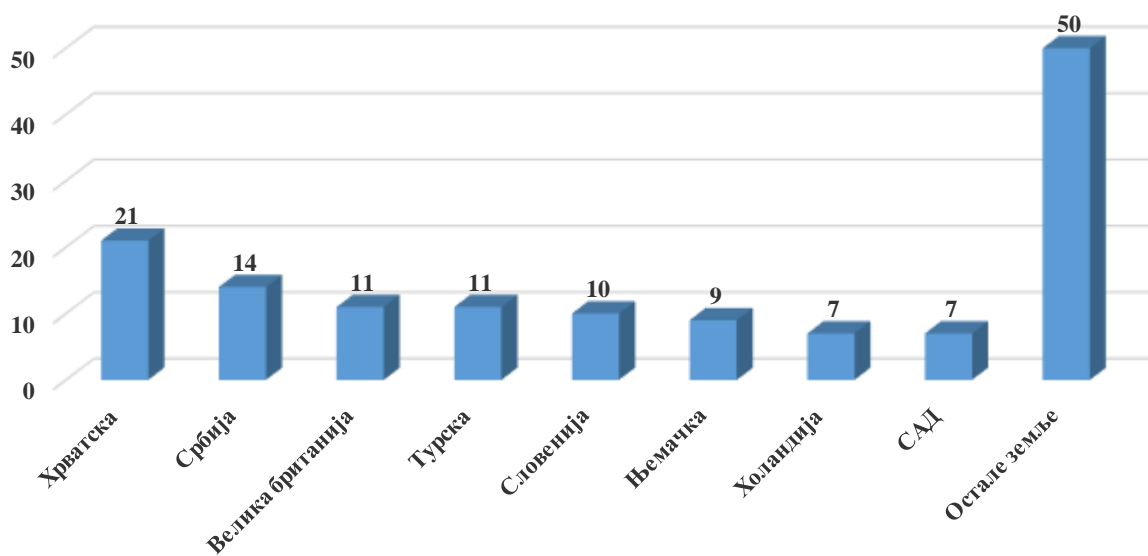
Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности прописано је да ФОО може са надлежним органима у иностранству размјењивати одговарајуће податке, информације и документацију који се прикупе у складу с Законом о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, што се реализује у оквиру ЕГМОНТ групе.

У том контексту, ФОО је током 2020. године 282 пута контактирао ФОЈ у иностранству од чега се 140 захтјева и допуна захтјева односило на сарадњу по конкретним предметима рада. У 654 случаја ФОО су контактирале различите ФОЈ, од чега се 31 захтјев и допуна захтјева страних ФОЈ односило на конкретне предмете рада. Остала међународна кореспонденција односила се на испуњавање других међународних обавеза ФОО-а и на међусобно информирање које није повезано са наведеним обавезама.

Преглед захтјева за примљених од страних ФОЈ у 2020. години

Преглед захтјева упућених страним ФОЈ у 2020. години

Горе наведени графички приказ показује пад броја запримљених захтјева од страних ФОЈ са 61 захтјева запримљеног у 2019. години на 31 захтјев запримљен од страних ФОЈ у 2020. години, као и повећање броја захтјева упућених страним ФОЈ од стране ФОО са 135 захтјева упућених у 2019. години на укупно 140 захтјева упућених страним ФОЈ у 2020. години.

6. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ

Као централна финансијско-обавјештајна јединица БиХ, ФОО је у континуитету активно укључен у реализацију пројеката и активности од значаја за унапређење капацитета и способности свих тијела у БиХ која су надлежна за борбу против прања новца и финансирања терористичких активности. У наставку су издвојене активности на најзначајнијим пројектима.

6.1. ИПА 2013 – ЕУ Твининг пројекат „Подршка борби против прања новца“

У јануару 2020. године одржан је 10. састанак Управног одбора и Завршна конференција ИПА 2013 – ЕУ Твининг пројекта „Подршка борби против прања новца“. Реализација пројекта започета је у априлу 2017. године, а трајала је 34 мјесеца (до краја јануара 2020. године). Циљ пројекта био је оснаживање надлежних тијела у БиХ у борби против прања новца, финансирања тероризма и финансијског криминала до нивоа потребног за приступање ЕУ. У реализацију наведеног пројекта са ЕУ експертима било је укључено десет службеника ФОО-а, кроз учешће у Управном одбору, у виду улоге домаћег партнера резидентног твининг савјетника, вођа група за реализацију активности из пројекта по

појединим компонентама, те активним учешћем у активностима подизања свијести и обукама. У оквиру десет компоненти одржане су 222 мисије у којима је 78 експерата ЕУ (75 из Републике Аустрије и Републике Словеније те један из СР Њемачке и два из Републике Хрватске) у сарадњи са службеницима ФОО одржало више обука за припаднике различитих институција и агенција, које су реализоване у БиХ и иностранству, обука обвезника (банке, нотари и адвокати), радионица на којима су дефинисани индикатори за препознавање сумњивих трансакција, материјали у вези са подизањем свијести о опасности од прања новца и финансирања терористичких активности и други материјали и друге активности које су имале циљ унапређење поступања у БиХ у овој области. У реализацији наведених активности током трајања пројекта учествовало је укупно 2646 службеника из јавног и приватног сектора у БиХ.

На 10. састанку Управног одбора усвојени су Финални извјештај о реализацији пројекта и План одрживости. План одрживости садржи преглед активности које би требали предузети органи у БиХ по завршетку Пројекта. План одрживости је усаглашен од стране органа заступљених у Пројекту и представља одређену обавезу БиХ према Европској унији. Представници ЕУ су истакли да је План користан из разлога што се на тај начин ствара претпоставка за кориштење фондова из *Taieha*, као и других фондова ЕУ, односно да је олакшано конкурисање за средства код других међународних организација.

6.2. Пројекат техничке надоградње АМЛС-а

У децембру 2019. године пуштен је у рад надограђени софтвер за спречавање прања новца (АМЛС), чиме је створен предуслов повезивања ФОО-а са свим обвезницима из Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности, омогућена је двосмјерна комуникација са обвезницима, створени су предуслови за повезивање и аутоматску претрагу различитих база података, унапређена аналитичка обрада и визуелизација података и слично. Након стварања техничких услова, започете су активности увођења нових обвезника у АМЛС. ФОО је у 2020. години за 80 обвезника из члана 4. Закона (кладионице, микрокредитне фондације, друштва, поште, нотари) омогућио приступ екстерном АМЛС-у за вршење електронског пријављивање трансакција. Настављене су активности на стварању правних и техничких претпоставки за повезивање са различитим евиденцијама и базама података.

6.3. Процјена ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у БиХ

У вези са активностима предвиђеним Извјештајем о процјени ризика од прања новца и финансирања тероризма и Акционим планом за отклањање недостатака, које су у августу 2018. године усвојили Савјет министара БиХ и владе ентитета, ФОО је предузимао активности које се односе на дјелокруг рада ФОО-а и Агенције кроз редовне активности из дјелокруга рада, те учешће у Радној групи за израду нацрта новог Закона о спречавању

прања новца и финансирања терористичких активности, препознавању ризика, вршено је прикупљање и провјера информација, података и документације и информирање законодавних и извршних органа о неопходности измјена закона и подзаконских аката, односно адекватне имплементације важећих, с циљем смањења рањивости, односно ризика. Такође, у вези са Ковид-19 предузете су обимне активности о информисању обвезника, надзорних органа и органа за провођење закона о уоченим ризицима. У извјештајном периоду службеници ФОО-а су учествовали у припреми извјештаја о реализацији Акционог плана из 2018. године, те у припреми активности подизања свијести код обвезника Закона о ризицима планираним за 2021. годину, односно у припремама за нову израду процјене ризика у току 2021. године. Службеници су учествовали у више онлајн састанака Радне групе. Министарству безбједности БиХ достављени су писани приједлози за отклањање новоуочених и очекиваних ризика са посебним акцентом на потребу формалног унапређења домаће сарадње и координације.

6.4. Радна група за израду приједлога Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности именована од стране Савјета министара БиХ

Циљ доношења новог Закона је усклађивање са ФАТФ препорукама из 2012. године, 4. и 5. ЕУ директивом о спречавању кориштења финансијског система у сврху прања новца или финансирања тероризма, отклањање недостатака констатованих у Процјени ризика од прања новца и финансирања тероризма у БиХ. За предсједавајућег радне групе именован је службеник ФОО-а. У току 2020. године Радна група је окончала поступање достављањем Извјештаја Министарству безбједности БиХ те је накнадно поступано и по Закључку Савјета министара БиХ у складу са којим је Министарству безбједности БиХ достављена Информација о резултатима поступања.

6.5. Делегација Босне и Херцеговине при Комитету експерата савјета Европе за евалуацију борбе против прања новца и финансирања тероризма (Манивал делегација БиХ)

БиХ је чланица посебног Комитета стручњака Савјета Европе задуженог за праћење провођења мјера за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности – Манивал, који функционише по принципу узајамних процјена држава чланица према методологији и стандардима међународног тијела које поставља стандарде за борбу против прања новца и финансирања тероризма – ФАТФ. С обзиром на Законом предвиђену улогу у БиХ, као и друге финансијско-обавјештајне јединице, ФОО има кључну улогу у раду Манивал делегације БиХ чији је задатак представљање и остваривање сарадње БиХ са Манивал комитетом Савјета Европе, а у складу са Одлуком Савјета министара БиХ, једна службеница ФОО-а у току 2020. године имала је улогу члана Манивал делегације БиХ. У току 2020. године ФОО је учествовао у редовним

активностима делегације у виду припреме Извјештаја о напретку Босне и Херцеговину у 4. кругу евалуације, који је усвојен у јулу 2020. године, те у попуни више упитника и освјежавању података које је захтијевао Монеувал и ФАТФ-а. У мају 2020. године Савјет министара БиХ је усвојило Извјештај Делегације из 2019. године са закључцима који се односе на додатно усклађивање прописа и поступања у БиХ са ФАТФ препорукама, као и закључак о осигурању финансирања трошкова повезаних са предстојећим Петим кругом Манивал евалуације за БиХ, као и другим активностима Делегације.

6.6. Конференција страна уговорница Варшавске конвенције

Варшавска конвенција Савјета Европе подразумијева обавезу свих земаља потписница, међу којима је и БиХ, да у својим системима примјене конкретна законодавна и институционална рјешења која ће допринијети ефикасној борби против прања новца, тражењу, запљени и одузимању прихода стечених криминалом или су у вези са финансирањем тероризма. Један службеник ФОО има улогу члана делегације БиХ при Конференцији страна уговорница Варшавске конвенције. Током 2020. године представник ФОО-а, као члан Делегације БиХ, присуствовао је онлајн састанку 12. Пленарне конференције земаља потписница конвенције Савјета Европе о прању, тражењу, одузимању и конфискацији незаконито стечене имовинске користи и о финансирању тероризма CETS198.

6.7. UNODC/CEPOL пројекат подршке финансијским истрагама

Пројекат је био усмјерен на изградњу капацитета за борбу против прања новца и финансирања терористичких активности у земљама Западног Балкана. У овом пројекту једна службеница ФОО-а је у периоду од 01.01.2018. године до 01.03.2020. године имала улогу контакт тачке за БиХ и учествовала је у припреми програма обуке за финансијске истраге, те је 2020. године учествовала у својству предавача на двије обуке. Учествовала је и у изради наставног плана и програма обуке „Финансијске истраге“, који је усвојила као наставни план и програм за специјалистичку обуку Агенција за школовање и стручно усавршавање кадрова.

6.8. Учешће у евалуацији Републике Словачке

На позив Манивал комитета један службеник ФОО-а, као дио Манивал тима евалуатора, учествовао је 2019. и 2020. године у Петом кругу Манивал евалуације Републике Словачке са задатком да оцијени резултате употребе финансијско-обавјештајних података те примјену циљаних финансијских санкција у вези са финансирањем тероризма и финансирањем ширења оружја за масовно уништење. Поступак евалуације је окончан усвајањем Извјештаја о евалуацији у септембру 2020. године. Искуства стечена у

наведеном поступку користе се за припрему Петог круга Манивал евалуације Босне и Херцеговине, који је планиран за 2023. годину.

6.9. Рестриктивне мјере

У вези са Конференцијом о спречавању прања новца и финансирања тероризма и пролиферације нуклеарног наоружања „Ефикасна имплементација 6. и 7. ФАТФ препоруке у Босни и Херцеговини“, која је одржана у децембру 2019. године, у којој је ФОО активно учествовао, у јануару са ОСЦЕ-ом и Министарством безбједности БиХ усаглашени су закључци за унапређење поступања у наведеној области, које је ОСЦЕ-а дистрибуирао надлежним органима и банкама у БиХ које имају значајну улогу у провођењу релеватних прописа у овој области.

6.10. Повратне информације обвезницима по пријавама сумњивих трансакција за 2019. годину

Током 2020. година започета је и окончана активност на прикупљању, анализи и сачињавању повратних информација обвезницима за све достављене пријаве сумњивих трансакција током 2019. године, а што је законска обвеза ФОО у складу са чланом 63. став (1) Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности.

На основу укупне анализе свих доступних информација и података у вези са пријавама сумњивих трансакција достављених током 2019. године може се констатовати да је након почетне анализе ФОО-а одбачено 33,7% свих пријава сумњивих трансакција, док је додатном анализом прикупљених информација, података и документације одбачено још 5,3% пријава сумњивих трансакција, што укупно износи 39% свих пријава сумњивих трансакција достављених током 2019. године. У 2,7% пријављених сумњивих трансакција ФОО је потврдио сумњу обвезника на постојање кривичног дјела прање новца, у 47,3% пријава сумњивих трансакција утврђена је сумња на неку другу неправилност најчешће у вези са кршењем закона из области пореза, закона о девизном пословању и сл, док су у 1,1% пријава утврђене обје претходно наведене сумње. Статус „у раду“ још увијек има 9,9% пријава сумњивих трансакција.

Наведени статистички подаци указују да је квалитет пријава сумњивих трансакција од обвезника још увијек на ниском нивоу те да систем едукације и надзора обвезника у нашој земљи није ефикасан и развијен што посљедично утиче на квалитет функционисања комплетног система на пољу борбе против прања новца и финансирања терористичких активности, у вези с чим је ФОО током 2020. године одржао неколико састанака са обвезницима из члана 4. Закона (микрокредитне организације, поште), као и континуирано сарађивао са надзорним органима.

6.11. Одговор на ризике од ПН/ФТА повезане са Ковид-19

На основу искуства у раду ФОО-а, односно на основу докумената ФАТФ-а и других међународних организација, у априлу и мају 2020. године Агенција је упутила акт свим банкама у БиХ, надзорним органима прописаним Законом, као и агенцијама за провођење закона у БиХ с циљем прилагођавања поступања ризицима у вези са Ковид-19 и информисања о појавним облицима и очекиваним трендовим извршења кривичних дјела прања новца и терористичких активности повезаних са Ковид-19 као и индикаторима за препознавање истих. Министарству безбједности БиХ достављена је информација о наведеном са приједлогом мјера. Информације су ажуриране више пута током 2020. године и обвезници и надзорни органи су их оцијенили као корисне те су послужиле за унапређење рада на откривању и пријављивању сумњивих трансакција.

6.12. Активности предузете с циљем стратешке анализе уочених појава које се могу окарактерисати као високоризичне са аспекта прања новца и финансирања терористичких активности

Агенција је на основу до сада реализованих активности, које се односе на проблематику улагања у некретнине, уочила да је дужи период примијетан тренд оснивања правних лица које у највећем броју суштински не послују у складу са дефиницијом привредних друштава прописаних законима о привредним друштвима у БиХ, односно представљају средство за стицање власништва над некретнинама. У великом броју иста се не налазе на адреси на коју су регистрована, немају истакнуту фирму, немају уредно рачуноводство и сл. Када је у питању финансирање пословања наведених привредних друштава, у скоро свим случајевима се ради о новчаним позајмицама оснивача. С обзиром на то да су у поступку процјене ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у БиХ као високоризични оцијењени сектор некретнина и са њим повезан сектор нотара, те да су злоупотреба правних лица и позајмица између физичких и правних лица препознати као модели прања новца, уз чињеницу да наведени сектори нису предмет одговарајућег надзора, оцијењено је да улагање у област некретнина на напријед наведени начин представља високо рањиво подручје, односно ризично у погледу могуће злоупотребе у сврхе извршења кривичних дјела из надлежности Агенције, као и других кривичних дјела, односно прекршаја.

На основу прикупљених сазнања и активности реализованих у сарадњи са надлежним органима у БиХ, 27.2.2020. године, на основу члана 64. Закона, достављен је акт законодавним органима (парламентима) и Савјету министара БиХ те Влади Републике Српске и Брчко дистрикта БиХ, којим се с циљем смањења ризика од прања новца и финансирања тероризма предлажу измјене и допуне прописа те практичног поступања у областима: регистрације и пословања правних лица, пословања правних лица која се баве

прометом некретнина и у сектору нотара, надзором над секторима некретнина и нотара и у вези са позајмицама између физичких и правних лица.

Поред наведеног, у складу са расположивим сазнањима о уоченим новим појавним облицима сумње на прање новца и финансирање терористичких активности, на нивоу Агенције као и у сарадњи са другим надлежним органима и институцијама, вршено је прикупљање и провјера информација, података и документације у вези са сљедећим појавама:

- кориштење пословања правних субјеката регистрованих у БиХ најчешће од стране лица из иностранства, као и правних субјеката који су у иностранству регистровани од стране држављана БиХ, у већ поменутој сврху стицања некретнина као и у сврху прометовања значајних новчаних средстава преко њихових рачуна без обављања регистроване дјелатности;
- трансакције подизања новца на банкоматима уз кориштење банковних картица издатих у иностранству без могућности идентификације власника/корисника картице и извора средстава.

7. ТИПОЛОГИЈЕ ПРАЊА НОВЦА

Типологије прања новца представљају методе, технике и трендове прања новца које, посматране у ограниченом временском периоду, имају више заједничких карактеристика или обиљежја. Препознавање и анализирање нових типологија је посебно значајно ако у обзир узмемо околност да је прање новца процес који се непрекидно развија. Починиоци кривичних дјела прања новца, усавршавајући и примјењујући нове технике и модалитете, чине процес прања новца још комплекснијим а самим тим и компликованијим за откривање, а нарочито тешким за доказивање постојања овог кривичног дјела. Уочавање нових типологија је неопходно за израду анализе ризика за потребе што ефикаснијег превентивног дјеловања.

На основу расположивих података, информација, документације и документованих случајева прања новца током 2020. године уочене су и издвојене технике, трендови и типологије прања новца са циљем њиховог бољег разумијевања и уочавања потенцијалних ризика са којима су суочени различити сектори те да би се на тај начин допринијело спречавању и откривању неких од бројних метода које се користе за прикривање извора незаконитих средстава у БиХ. Досадашња искуства као и искуства других земаља указују да је у сљедећим областима високо изражен ризик са аспекта прања новца:

- област купопродаје некретнина;
- кориштење банкарског система, односно злоупотреба производа и услуга пружалаца банкарских услуга;

- тржиште капитала;
- фиктивни послови који укључују и кориштење позајмица;
- услуге електронског трансфера новца које укључују *Moneygram*, *Western union* и друге платформе за брзи електронски пренос новца;
- злоупотреба регистроване дјелатности правних лица;
- прекограничне трансакције;
- трансакције посредством *off shore* компанија;
- новчане муле („*Money mule*“);
- располагање готовином.

Документовани случајеви сумње на праће новца указују на изражену заступљеност сљедећих типологија са обиљежјима праћа новца:

- новчана средства стечена почињење кривичних дјела „Злоупотреба положаја или овлаштења“, „Кривотворење или уништење пословних или трговачких књига или исправа“ и „Кривотворење исправе“, кроз фиктивно приказивање пословне сарадње, исплаћују се са рачуна у готовини те се предају лицима која су трансакције извршиле неосновано са рачуна правних лица којима управљају;
- новчана средства стечена почињењем кривичног дјела „Недозвољено бављење банкарском дјелатношћу“, кроз обављање конверзија страних валута у већем обиму, се држе на рачунима и користе за даље финансирање недозвољене банкарске дјелатности;
- новчана средства стечена почињењем кривичних дјела „Преваре“ и „Компјутерске преваре“ ван БиХ, кроз њихово потицање да изврше инвестирање у виду новчаних уплата у корист „*shell*“ компанија приликом чега им је лажно презентовано да њихов улог стабилно расте или кроз вршење незаконитих трансакција са рачуна лица из иностранства или лажним приказивањем и прикривањем чињеница приликом чега је оштећено лице из иностранства доведено и држано у заблуди те је на своју штету дозначило и лично предало новчана средства починиоцу, су након ино трансфера у корист правних и физичких лица у БиХ кориштена у привредном пословању правних лица, дијелом су даље трансферирана у иностранство или су исплаћивана у готовини;
- новчана средства стечена почињењем кривичних дјела „Злоупотреба службеног положаја или овлаштења“ и „Утаја пореза и доприноса“, кроз отварање рачуна правне особе у иностранству без потребних дозвола и прикривање промета по истом од надлежних пореских органа, власници и директори правних лица у потпуности у готовини исплаћују са рачуна у иностранству;
- новчана средства стечена почињењем кривичног дјела „Превара у привредном пословању“ и „Превара“, у оквиру пословног односа набавке и испоруке медицинске опреме за потребе борбе против пандемије корона вируса од стране продавца из БиХ у корист купца у иностранству, покушавају се даље трансферисати у оквиру привредног пословања правног лица продавца док се дио исплаћује у готовини;

- новчана средства стечена почињењем кривичног дјела „Утаје“, кроз присвајање новчаних средстава од стране физичких лица која му не припадају, исплаћују се у готовини, орочавају на рачунима, трансферишу у корист повезаних лица и користе за куповину удјела у једном од инвестиционих фондова;
- новчана средства стечена почињењем кривичног дјела „Недозвољена трговина“, кроз обављање трговине у већем обиму без потребних одобрења, користе се за различита безготовинска плаћања и готовинске исплате са рачуна;
- новчана средства стечена почињење кривичних дјела „Удруживање ради чињења кривичних дјела“ у вези са кривичним дјелима „Пореска утаја или превара“, „Злоупотреба положаја или овлаштења“, „Кривотворење службене исправе“ и „Неовлаштена употреба туђе фирме“, кроз непријављивање обављеног промета робама и услугама, користе се у привредном пословању правних лица, преносе се на рачуне повезаних правних лица, користе за готовинске исплате са рачуна те за различита безготовинска плаћања.

Уочене и документоване типологије указују да су готовинска средства дозначена на рачуне, односно исплаћене са рачуна физичких лица и са њима повезаних привредних субјеката често високоризична у контексту прања новца. Када је ријеч о рачунима привредних субјеката наведене типологије указују и на заступљену злоупотребу трансакција по основу исплата за потребе благајне и материјалних трошкова и трансакција које се реализују на основу кривотворене пословне документације којом се лажно приказује постојање пословног односа. Такође, уочен је тренд кориштења лица из БиХ у улози „новчаних мула“ за приливе новца на њихове рачуне у БиХ из почињених превара у иностранству.

Заступљене су и појаве које индиректно указују на разне врсте превара, од крађе идентитета, кривотворења исправа, до злоупотребе овласти, превара у привредном пословању, недозвољене трговине итд.

8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ ФОО-А ЗА НАРЕДНИ ПЕРИОД

У складу са Законом прописаним дјелокругом рада, ФОО континуирано предузима активности на прикупљању и анализи обавјештајних информација, података и документације у вези са сумњом на прање новца и финансирање терористичких активности те активности на истраживању и просљеђивању резултата анализа и истрага, података и документације тужилаштвима и другим надлежним органима у БиХ и иностранству. Поред наведеног, ФОО је активно укључено и у све друге активности чији је циљ унапређење капацитета и стварање претпоставки за успјешну борбу против прања новца и финансирања тероризма као и испуњавање међународних обавеза БиХ на истом плану.

У складу са наведеним, ФОО ће у наредном периоду бити укључен у:

- организовање и иницирање организовања обука за овлаштена лица обвезника Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности уз активно учешће припадника ФОО-а у реализацији обука;
- унапређење сарадње са надзорним органима обвезника из Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности с циљем побољшања квалитета обавјештења која се у складу са истим Законом достављају ФОО-у;
- активности на даљој имплементацији пројекта надоградње постојећег АМЛС система, које обухватају стварање претпоставки за приступ базама података значајнијих институција и агенција БиХ, Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта БиХ.

9. КОРИСНИ ЛИНКОВИ

СИПА	www.sipa.gov.ba
Министарство безбједности БиХ	www.msb.gov.ba
Савјет министара БиХ	www.vijećeministara.gov.ba
Тужилаштво БиХ	www.tuzilastvobih.gov.ba
Sud BiH	www.sudbih.gov.ba
Парламентарна скупштина БиХ	www.parlament.ba
Правосуђе БиХ	www.pravosudje.ba
Управа за индиректно опорезивање БиХ	www.uino.gov.ba
Гранична полиција БиХ	www.gp.gov.ba
Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ	www.osa-oba.gov.ba
Агенција за државну службу БиХ	www.ads.gov.ba
Федерално тужилаштво Федерације БиХ	www.ft-ftbih.pravosudje.ba
Републичко тужилаштво Републике Српске	www.rt.rs.pravosudje.ba
Центар за едукацију судија и тужилаца у Федерације БиХ	www.fib.cest.gov.ba
Центар за едукацију судија и тужилаца у Републике Српске	www.rs.cest.gov.ba
Министарство унутрашњих послова Републике Српске	www.mup.vladars.net
Пореска управа Федерације БиХ	www.pufbih.ba
Пореска управа Републике Српске	www.poreskaupravar.org
Пореска управа Брчко дистрикта БиХ	www.bdcentral.net/index.php/ba/institucije/direkcija-za-finansije/poreska-uprava
Федерална управа полиције	www.fup.gov.ba
Агенција за банкарство Федерације БиХ	www.fba.ba
Агенција за банкарство Републике Српске	www.abrs.ba
МАНИВАЛ	www.coe.int/moneyval
ФАТФ	www.fatf-gafi.org
Егмонт група	www.egmontgroup.org
Савјет Европе	www.coe.int/bs/web/about-us
Европска унија	www.europa.eu
Интерпол	www.interpol.int
ИЦИТАП	www.justice.gov/criminal-icitap
Развојни програм Уједињених народа	www.baundp.org
Међународни монетарни фонд	www.imf.org
Свјетска банка	www.worldbank.org